УДК 615.1

ЦІНОВА ПОЛІТИКА СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Дроздова А.О., Пенчукова Л.О., Загорій Г.В.

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика

Резюме. *Проаналізовані джерела про лікарські засоби (Державний реєстр лікарських засобів, Компендіум та ін.), сформульована асортиментна група засобів для застосування в стоматології, що зареєстровані в Україні. Проведений аналіз лікарських засобів, що застосовуються в стоматології за складом лікарських препаратів, виробниками та ціновими сегментами. Визначені основні ринкові ніші для даної продукції вітчизняного виробництва.*

Ключові слова: стоматологічні лікарські засоби, маркетинг, ціна, країна виробник, ринок.

Вступ. Ціна, як один із складових елементів комплексу фармацевтичного маркетингу, виконує важливі функції, які полягають не лише в отриманні доходу від реалізації, але й у інформуванні виробника про реальний обсяг попиту на лікарський засіб, а споживача – про можливість задоволення потреб.

Від ціни в кінцевому результаті залежать досягнуті комерційні результати, а раціонально обрана цінова стратегія впливає на підвищення конкурентоспроможності та ефективності виробничо-збутової діяльності фармацевтичної фірми.

Ціна відноситься до категорії контрольованих факторів маркетингу, тому детальна розробка цінової політики є надзвичайна важливим завданням фармацевтичного підприємства.

До показників, які характеризують кон'юнктуру ринку, зокрема пропозиції, відносяться асортимент лікарських засобів (ЛЗ) та динаміка цін.

Метою дослідження є вивчення ціноутворення фармацевтичного ринку України на стоматологічні лікарські засоби.

Матеріали та методи дослідження. Оцінка наповняємості ринку стоматологічними лікарськими препаратами на основі сучасних інформаційних технологій. Вихідною інформацією слугували результати власних досліджень у вигляді інформаційно-статистичної бази даних, публікацій, монографій,електронних ресурсів тощо.

Як інструментарію використовували ретроспективний, системно-логічний аналізи, а також табличні і графічні прийоми візуалізації статистичних даних.

Для детального аналізу цінової кон'юнктури ринку використовані такі показники, як коефіцієнт ліквідності ціни (K_{liq}), коефіцієнт адекватності платоспроможності ($K_{a.s.}$) і коефіцієнт доступності (Кд).

Коефіцієнт ліквідності ціни показує співвідношення між максимальною і мінімальною ціною конкретного лікарського засобу в певний період часу і на конкретному ринку і може знаходитись в межах від 0,1 до 1,0 і вище. Якщо даний коефіцієнт складає від 0,5 і вище, це означає, що коливання цін складає від 50% і вище. Коли коефіцієнт ліквідності перевищує 1,0, це означає, що розмах цін на даний лікарський засіб характеризується більш ніж 100% різницею. Загальновідомо, що ринок не реагує на потреби, які незабезпечені

платоспроможністю споживача (хворого, його родини, ЛПУ). Основними факторами, що впливають на величину попиту на лікарські засоби є: рівень захворюваності населення; вартість лікарського засобу; ціна препаратів - аналогів; потреба хворого у конкретному препараті, що виходить з певної нозологічної форми хвороби і визначається лікарем; купівельна спроможність хворого, яка визначається його доходом або доходом його сім'ї.

Для оцінки впливу на величину попиту в лікарських засобах купівельної спроможності хворого доцільно розраховувати такий показник, як коефіцієнт адекватності платоспроможності. Цей показник представляє собою відношення розмаху ціни на препарат за відповідний місяць до середньомісячної ціни у відсотках.

Незначне коливання коефіцієнта адекватності платоспроможності свідчить про те, що для даного препарату існує взаємозв'язок між вартістю препаратів і купівельною спроможністю хворого.

Значне коливання значення коефіцієнтів адекватності платоспроможності характеризує відсутність взаємозв'язку між вартістю препаратів і купівельною спроможністю хворого.

Результати досліджень (станом на 24 серпня 2011р) наведено в таблиці.

Таблиця

Визначення коефіцієнтів ліквідності ціни (K_{liq}), адекватності платоспроможності ($K_{a.s}$), доступності ($K_д$)

Назва лікарського препарату, форма випуску, виробник	Кількість постачальників	Ціна, грн			K_{liq}	$K_{a.s}$	$K_д$
		min	сер	max			
ГЕКСЕТИДИН							
СТОМАТИДИН ® Розчин 0,1% по 200 мл у флаконах № 1 Боснадек	9	23,89	25,35	26,64	0,115	0,133	0,987
ГЕКСОРАЛ® Спрей для ротової порожнини 0,2% по 40мл у балонах №1, Фамар Орлеан	2	37,40	38,41	39,41	0,053	0,097	0,981
ГЕКСОРАЛ® Розчин для ротової порожнини 0,1% по 200 мл у флаконах № 1 Фамар Орлеан	4	24,51	24,67	24,88	0,015	0,017	0,988
ГЕКСОСЕПТ® Спрей для ротової порожнини 0,2% по 25 г або по 50 г у балонах № 1 Стома	7	17,50	18,04	18,23	0,042	0,035	0,991
ХЛОРГЕКСИДИН, КОМБІНАЦІЇ							
СЕПТАЛОР Таблетки для смоктання № 10х2 у контурних чарун-кових упаковках ВАТ "Тернопільська фармацевтична фабрика"	7	7,74	7,92	8,08	0,043	0,017	0,996
ФАРІНГТОН Таблетки для смоктання № 20 "Київський вітамінний завод"	11	9,77	10,69	11,02	0,127	0,061	0,995
ДИКЛОРАН® ДЕНТА Гель стоматологіч-ний по 20 г у тубах Юнік Фармасьютикал Лабораторіз	12	15,46	17,54	18,08	0,169	0,127	0,991
МЕТРОНІДАЗОЛ, КОМБІНАЦІЇ							
МЕТРОГЕКС Гель дентальний по 10 г у тубах Др.Редди Груп Фармасьютікалз Лтд	1	34,97	34,97	34,97	-	-	0,98
МЕТРОЗОЛ® ДЕНТА Гель 1 % по 20 г у тубах Дженом Біотек Пвт. Лтд	3	4,24	4,32	4,45	0,049	0,01	0,998
МЕТРОГІЛ ДЕНТА® Гель стоматологіч-ний для ясен по 20 г у тубах Юнік Фармасьютикал Лабораторіз	8	12,15	13,08	14,40	0,185	0,11	0,994
ДЕНТАГЕЛЬ Гель для ясен по 20 г у тубах ВАТ "Фітофарм"	10	8,79	9,54	10,92	0,242	0,10	0,995
МЕТРОДЕНТ® Гель зубний, оригі-нальний, по 20 г у тубахСінмедик Лабораторіз	9	8,65	9,12	9,88	0,142	0,06	0,996
МЕТРОДЕНТ® Гель зубний, лимонний аромат, по 20 г у тубах Сінмедик Лабораторіз	9	8,65	9,04	9,63	0,113	0,048	0,996
МЕТРОДЕНТ® Гель зубний, ананасовий аромат, по 20 г у тубах Сінмедик Лабораторіз	9	8,51	8,99	9,74	0,145	0,06	0,996

МЕТРОДЕНТ® Гель зубний, полуничний аромат, по 20 г у тубах Сінмедик Лабораторіз	9	8,51	9,14	9,72	0,142	0,059	0,996
ІНШІ ЗАСОБИ ДЛЯ МІСЦЕВОГО ЗАСТОСУВАННЯ В СТОМАТОЛОГІЇ							
КАНДІД Розчин для місцевого застосу-вання 1% по 15 мл у флаконах № 1 Гленмарк Фармасьютикалз ЛТД	6	31,48	34,02	35,64	0,132	0,2	0,983
ФЛЮР-Е-ДЕЙ Таблетки жувальні по 2,21 мг № 120 у флаконах Фармасайнс Інк	6	44,44	45,05	46,92	0,056	0,12	0,978
ХОЛІСАЛ Гель зубний по 10 г у тубах Фармзавод "Єльфа" А.Т	9	20,12	20,99	21,97	0,092	0,09	0,989
ФАРИНГІН Льодяники по 150 мг № 16 (8х2) у блістерах ВТО "ЕВА" С.А.	7	14,40	15,23	15,71	0,091	0,064	0,993
ДЕНТА КРАПЛІ Краплі по 10 мл у флаконах ВАТ "Тернопільська фармацевтична фабрика"	8	6,55	6,67	6,98	0,066	0,021	0,997
ТАНТУМ ВЕРДЕ® Розчин для ротової порожнини, 1,5 мг/мл по 120 мл у флаконі з мірним стаканчиком Азіенде Кіміке Ріуніте Анжеліні Франческо - А.К.Р.А.Ф. С.п.А	10	40,61	46,01	53,13	0,308	0,61	0,977
ТАНТУМ ВЕРДЕ® Спрей для ротової порожнини, 1,5 мг/мл по 30 мл у флаконах № 1 Азіенде Кіміке Ріуніте Анжеліні Франческо - А.К.Р.А.Ф. С.п.А	10	41,44	45,87	54,21	0,308	0,62	0,977
КАМІДЕНТ-ЗДОРОВ'Я Гель по 10 г або по 20 г у тубах ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я"	9	6,96	7,34	7,80	0,12	0,041	0,996
КАМІСТАД® - ГЕЛЬ Гель оральний по 10 г у тубах СТАДА	2	30,99	30,99	30,99	-	-	0,985
КАМІСТАД® - ГЕЛЬ Н Гель по 10 г у тубах СТАДА	8	30,36	31,24	32,81	0,081	0,12	0,985
ДЕНТІНОКС-ГЕЛЬ Н Гель для ясен у тубах по 10 г Дентінокс Гесель-шафт фармасьютіше препарати Ленк та Шуппан	8	36,84	40,87	48,10	0,306	0,547	0,98
СОЛКОСЕРИЛ ДЕНТАЛЬНА АДГЕЗИВНА ПАСТА Паста по 5 г у тубах Легасі Фармасьютікалз Світселенд ГмбХ	8	38,73	40,76	44,02	0,136	0,26	0,98
ПРОПОСОЛ-КМ Спрей стоматологічний по 25 г у балонах № 1 АТ "Стома"	7	8,66	10,14	17,39	1,01	0,42	0,995
ПРОПОСОЛ Аерозоль по 50 г у балонах АТ "Стома"	6	14,76	15,13	15,41	0,044	0,032	0,993
ПРОПОСОЛ-Н Спрей для ротової порожнини по 20 г у контейнерах ТОВ "Мікрофарм"	11	8,11	10,23	16,77	1,068	0,42	0,995
ПРОПОСОЛ-ЗДОРОВ'Я Аерозоль по 25 г у балонах аерозольних ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я"	8	10,91	12,04	16,33	0,49	0,26	0,994
СТОМАТ-ФІТО Збір по 2 г у фільтр-пакетах №20 ЗАТ "Ліктрави"	2	4,55	4,73	4,91	0,079	0,017	0,998
СТОМАТ-ФІТО Збір по 60 г у пачках з внутрішнім пакетом ЗАТ "Ліктрави"	4	3,87	4,24	4,87	0,258	0,049	0,998
РОТОКАН Рідина по 55 мл у флаконах Державне підприємство "Експериментальний завод медичних препаратів ІБОНХ НАН України"	2	16,20	16,51	16,82	0,038	0,03	0,992
РОТОКАН Екстракт рідкий по 55 мл у флаконах № 1 ВАТ "Лубнифарм"	10	16,65	18,12	19,26	0,07	0,056	0,991
ФІТОДЕНТ® Настойка по 100 мл у флаконах ВАТ "Хімфармзавод "Червона зірка"	12	11,47	12,32	14,42	0,257	0,14	0,994
МАРАСЛАВІН® Розчин гінгівальний по 100 мл у флаконах АТ "Софарма"	8	21,74	23,47	25,92	0,192	0,2	0,988
СТОМАТОФІТ Розчин для ротової порожнини по 45 мл у флаконах Фітофарм Кленка С. А.	5	32,30	36,19	38,38	0,188	0,295	0,982
СТОМАТОФІТ Розчин для ротової порожнини по 120 мл у флаконах Фітофарм Кленка С. А.	3	47,87	48,54	49,12	0,026	0,06	0,976
СТОМАТОФІТ А Розчин для ротової порожнини по 25 мл у флаконах Фітофарм Кленка С. А.	5	46,26	46,63	46,91	0,014	0,032	0,977
ЗУБНІ КРАПЛІ Краплі по 10 мл у флаконах ВАТ "Тернопільська фармацевтична фабрика"	6	1,70	1,81	1,97	0,159	0,013	0,999
ФІТОКАН-ГНІЦЛС Рідина по 100 мл у флаконах № 1 ТОВ "Дослідний завод "ГНІЦЛС"	6	10,38	11,32	11,92	0,148	0,075	0,994

ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 50 г у пачках Комунальне підприємство Київської обласної ради "Фармацевтична фабрика"	2	2,94	2,94	2,94	-	-	0,998
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом ТОВ "Панацея"	2	2,67	2,67	2,67	-	-	0,999
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 50 г у пакетах у пачці ЗАТ Фармацевтична фабрика "Віола"	1	2,98	2,98	2,98	-	-	0,998
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 50 г у пакетах без пачки по 1,5 г у фільтр-пакетах № 20 ЗАТ Фармацевтична фабрика "Віола"	5	3,50	3,98	4,26	0,217	0,037	0,998
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 75 г у пачках з внутрішнім пакетом ЗАТ "Ліктрави"	10	4,16	4,46	5,15	0,238	0,048	0,998
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 1,5 г у фільтр-пакетах № 20 ЗАТ "Ліктрави"	7	3,78	4,01	4,43	0,172	0,032	0,998
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом ВАТ "Лубнифарм"	2	2,78	2,78	2,78	-	-	0,998
ЗВІРОБОЮ ТРАВА Трава по 75 г у пачках з внутрішнім пакетом ВАТ "Лубнифарм"	1	3,11	3,11	3,11	-	-	0,998
ЕВКАЛІПТА НАСТОЙКА Настойка по 25 мл у флаконах-крапельницях ВАТ "Тернопільська фармацевтична фабрика"	4	1,65	1,72	1,78	0,078	0,063	0,999
ЕВКАЛІПТА НАСТОЙКА Настойка по 25 мл у флаконах Комунальне підприємство Київської обласної ради "Фарм. фабрика"	3	1,50	1,70	2,10	0,4	0,029	0,999
ЕВКАЛІПТА НАСТОЙКА Настойка по 25 мл у флаконах ТОВ "ДКП "Фарм. фабрика"	8	1,63	1,70	1,84	0,129	0,01	0,999
ЕВКАЛІПТА НАСТОЙКА Настойка по 25 мл у флаконах ВАТ "Фітофарм"	7	1,59	1,63	1,79	0,126	0,01	0,999
ЕВКАЛІПТА НАСТОЙКА Настойка по 25 мл у флаконах ЗАТ "Ліки Кіровоградщини"	1	1,64	1,64	1,64	-	-	0,999
ЕВКАЛІПТА ЛИСТЯ Листя по 50 г у пакетах ЗАТ Фармацевтична фабрика "Віола"	6	2,55	2,78	3,25	0,275	0,034	0,999
ЕВКАЛІПТА ЛИСТЯ Листя по 1,5 г у фільтр-пакетах № 20 ЗАТ Фарм. фабрика "Віола"	1	3,79	3,79	3,79	-	-	0,998
ШАВЛІЇ ЛИСТЯ Листя по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом ТОВ "Панацея"	1	3,05	3,05	3,05	-	-	0,998
ШАВЛІЇ ЛИСТЯ Листя по 40 г у пачках з внутріш-нім пакетом ЗАТ Фарм. фабрика "Віола"	6	3,06	3,54	3,91	0,277	0,041	0,998
ШАВЛІЇ ЛИСТЯ Листя по 1,5 г у фільтр-пакетах № 20; ЗАТ Фарм. фабрика "Віола"	4	4,33	5,20	5,58	0,29	0,06	0,997
ШАВЛІЇ ЛИСТЯ Листя по 60 г у пачках з внутрішнім пакетом ЗАТ "Ліктрави"	9	4,58	4,89	5,62	0,227	0,051	0,998
ШАВЛІЇ ЛИСТЯ Листя по 50 г у пакетах ВАТ "Лубнифарм"	2	4,05	4,05	4,05	-	-	0,998
ШАВЛІЇ ЛИСТЯ Листя по 50 г у пачках ВАТ "Тернопільська фармацевтична фабрика"	3	3,91	4,02	4,20	0,074	0,014	0,988
ФІТОСЕПТ Розчин для ротової порожнини по 100 мл у флаконах скляних або полімерних ВАТ "Фітофарм"	9	3,61	4,98	6,52	**0,81**	0,14	0,997
ДУБА КОРА Кора по 50 г у пачках КП Київської обласної ради "Фарм. фабрика"	1	2,34	2,34	2,34	-	-	0,999
ДУБА КОРА Кора по 50 г у пачках ЗАТ Фармацевтична фабрика "Віола"	6	1,99	2,34	2,58	0,296	0,029	0,999
ДУБА КОРА Кора по 1,5 г у фільтр-пакетах № 20 ЗАТ Фармацевтична фабрика "Віола"	6	2,85	3,06	3,42	0,2	0,028	0,998
ДУБА КОРА Кора по 100 г у пачках з внутрішнім пакетом; ЗАТ "Ліктрави"	9	3,97	4,40	4,98	0,25	0,05	0,998
ДУБА КОРА Кора по 2,5 г у фільтр-пакетах № 20 ЗАТ "Ліктрави"	6	3,73	4,05	4,37	0,172	0,031	0,998
ДУБА КОРА Кора по 100 г у пачках з внутріш-нім пакетом ВАТ "Лубнифарм"	2	4,70	4,90	5,10	0,085	0,02	0,997
ДУБА КОРА Кора по 100 г у пачках з внутріш-нім пакетом ВАТ "Тернопільська фармацевтична фабрика"	4	3,70	3,81	4,09	0,105	0,02	0,998

Із проведених досліджень (таблиця) визначення коефіцієнта ліквідності лікарський засобів, що застосовуються в стоматології, ми можемо зробити висновок, що коефіцієнт ліквідності вивчаємих лікарських препаратів знаходиться в межах норми (до 0,5). Виключення становлять наступні лікарські засоби, коефіцієнт ліквідності яких вище 0,5, - Пропосол-КМ АТ "Стома"(1,01), Пропосол-Н ТОВ "Мікрофарм"(1,068), Фітосепт ВАТ "Фітофарм" (0,81).

Виходячи з концепції соціально-етичного маркетингу, суть якого – у вивченні потреб споживачів та їх задоволенні більш ефективно, ніж конкуренти, із урахуванням зростання добробуту всіх членів суспільства, коефіцієнт ліквідності ціни на оптовому сегменті внутрішнього фармацевтичного ринку від 0,16 до 0,5, і тим більше від 1,0 є далеко не коректним і неетичним, оскільки в кінцевому результаті це відбивається на хворому.

Величина коефіцієнта ліквідності в першу чергу залежить від протяжності каналу розподілу. Тренінг цих каналів показує, що збут вітчизняних препаратів відбувається в основному однорівневим, дворівневим або нульовим маркетинговим каналом, тому коефіцієнт ліквідності для них не перевищує число 0,15 – 0,5. Просування лікарських засобів іноземного виробництва характеризується багаторівневими каналами розподілу. При цьому вітчизняні фірми-імпортери закуповують препарати не завжди у виробника, а й інколи в іноземного посередника. Усе це в кінцевому результаті зумовлює значну варіабельність ціни на певний лікарський засіб на оптовомову ринку. При цьому коливання цін не залежить від географічних особливостей і попиту.

Дані таблиці 1 свідчать про відносно низький показник коефіцієнта адекватності платоспроможності даної групи лікарських засобів. Низький показник коефіцієнта адекватності платоспроможності забезпечує доступність препарату та гарантує в умовах низького платоспроможного попиту населення продаж даного препарату. Проте у даній групі є препарати, у яких показник адекватності платоспроможності високий: Тантум Верде® - розчин для ротової порожнини, 1,5 мг/мл по 120 мл у флаконі з мірним стаканчиком Азіенде Кіміке Ріуніте Анжеліні Франческо (0,61), Тантум Верде® - спрей для ротової порожнини, 1,5 мг/мл по 30 мл у флаконах № 1 Азіенде Кіміке Ріуніте Анжеліні Франческо (0,62), Дентінокс-Гель Н- гель для ясен по 10 г у тубах Дентінокс Гесельшафт фармасьютіше препарати (0,547), - Пропосол-КМ АТ "Стома"(0,42), Пропосол-Н ТОВ "Мікрофарм"(0,42).

Таким чином, між коефіцієнтом адекватності платоспроможності за цінами існує обернено – пропорційний зв'язок.

Ми також наводимо значення коефіцієнта доступності, модуль якого показує доступність препарату. Виходячи із того, що значення коефіцієнта доступності по даних групах лікарських засобів знаходиться в межах 0,91-0,99, ми можемо зробити висновок, що дані лікарські засоби доступні для споживача, тому що, чим більше значення коефіцієнта, тим доступнішим є препарат на ринку.

Висновки

На основі проведеного маркетингового дослідження ринку лікарських засобів, що застосовуються в стоматології вдалося знайти ринкову нішу для виробництва вітчизняного препарату з діючою речовиною метронідозол. На

основі проведеної цінової політики вдалося встановити розкід цін і основні коефіцієнти на препарати аналоги, і що в майбутньому дасть можливість розрахувати конкуренто – спроможну ціну на вітчизняний лікарський засіб.

Література

1. Громовик Б.П., Гасюк Г.Д., Левицька О.Р. Фармацевтичний маркетинг: теоретичні і прикладні засади. – Вінниця, Нова книга, 2004р. – С.155-241.

2. Михайлов И.Б. Клиническая фармакология (Учебник для студентов медицинских вузов) – 3-е изд., перероб. и доп. – СПб.: ООО „ Издательство ФОЛИАНТ ", 2002. – С.234-239.

3. Середня заробітна плата за перші 6 місяців 2010 року за даними Державного комітету статистики. – http://www.kadrovik.ua

4. Скакун М.П., Посохова К.А. Фармакологія. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003р. – С. 156-174.

ЦЕНОВАЯ ПОЛИТИКА СТОМАТОЛОГИЧЕСКИХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ НА РЫНКЕ УКРАИНЫ

Дроздова А.А., Пенчукова Л.А., Загорий Г.В.

Резюме. *Проанализированы источники о лекарственных средствах (Государственный реестр лекарственных средств, Компендиум и проч.). Сформулированная ассортиментная группа средств для применения в стоматологии, которые зарегистрированы в Украине. Проведенный анализ лекарственных средств, применяемых в стоматологии по составу лекарственных препаратов, производителями и ценовым сегментам. Определены основные рыночные ниши для данной продукции отечественного производства.*

Ключевые слова: *стоматологические лекарственные средства, маркетинг, цена, страна производитель, рынок.*

PRICING DENTAL MEDICINE MARKET IN UKRAINE

Drozdova AO, Penchukova LA, Zagory GV

Summary. *Analyzed the source of medicines (National Register of Medicinal Products, Compendium, etc..) Formulated by means of product groups for use in dentistry, registered in Ukraine. The analysis of drugs used in dentistry for the medicinal products, manufacturers and price segments. The basic niche market for these products locally produced.*

Keywords: *dental medicine, marketing, price, country of manufacturer market.*

УДК 615.012:658.7

АВС ТА VEN-АНАЛІЗ ОСНОВНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ФАРМАКОТЕРАПІЇ ТРАВМАТИЧНОГО ШОКУ

Давтян Л.Л., Страшний В.В., Устінова Л.А., Нарожнов В.В., Власенко О.М.
Українська військово-медична академія

Резюме. *Досліджено основні підходи фармакотерапії травматичного шоку. Проведений АВС та VEN-аналіз дав змогу встановити основні групи лікарських засобів та доцільність їх внесення до формулярного переліку, що дозволить виключити з лікувального процесу недостатньо ефективні препарати та забезпечити виконання клінічно обґрунтованих схем лікування.*

Ключові слова: *травматичний шок, формулярний перелік, АВС та VEN-аналіз.*

Вступ. Одну з найскладніших проблем охорони здоров'я в усьому світі являє собою політравма, яку визнано самостійною нозологічною одиницею, що